

คู่มือการดำเนินงานบริการแพทย์แผนไทย คลินิกแพทย์แผนไทย
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๕๖๘

คำนำ

คลินิกการแพทย์แผนไทยวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี เป็นสถานพยาบาลตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่หลักในการให้บริการตรวจรักษาโรคและฟื้นฟูสภาพความเจ็บป่วย พร้อมทั้งส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเกิดโรคของประชาชน รูปแบบการให้บริการนั้น ประชาชนสามารถรับบริการแพทย์แผนไทยได้โดยการส่งต่อจากแพทย์แผนปัจจุบัน หรือการมารับบริการด้วยตนเอง มีการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเวชกรรมไทย หัตถเวชกรรมไทย ผดุงครรภ์ไทย การจ่ายยาสมุนไพร โดยมีแพทย์แผนไทย/ แพทย์แผนไทยประยุกต์ เป็นผู้ให้บริการ

การจัดทำคู่มือการดำเนินงานบริการแพทย์แผนไทย คลินิกแพทย์แผนไทย มีความจำเป็นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้าใจและรับทราบขอบเขตในการปฏิบัติของตนเองและผู้อื่น ทราบถึงความเชื่อมโยงช่องทางในการสื่อสาร อันส่งผลต่อการบริการให้ มีประสิทธิภาพสูงสุด ลดความเสี่ยงต่อการละเมิดผู้รับบริการ และความขัดแย้งระหว่างองค์กรทั้งภายในและภายนอก

คู่มือการดำเนินงานบริการแพทย์แผนไทย คลินิกแพทย์แผนไทย เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบปฏิบัติงานและช่วยให้การดำเนินการบริการแพทย์แผนไทยได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาและรับรองคุณภาพงานการแพทย์แผนไทย

คลินิกการแพทย์แผนไทย

ฝ่ายบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข

สารบัญ

	หน้า
บทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานแพทย์แผนไทย	3
ค่านิยมค่านิยมเกี่ยวกับงานการแพทย์แผนไทย	4
บทบาทหน้าที่ของบุคลากรด้านการแพทย์แผนไทยในคลินิกแพทย์แผนไทย	5
ขอบเขตการบริการคลินิกแพทย์แผนไทย	6
ช่องทางการขอรับบริการ	6
เอกสารประกอบการขอรับบริการ	6
ขั้นตอนในการรับและให้บริการคลินิกแพทย์แผนไทย	7
แผนภูมิขั้นตอนในการรับและให้บริการคลินิกแพทย์แผนไทย	11
อัตราค่าบริการ	14
การซักประวัติ ตรวจร่างกาย สั่งการรักษา และสั่งยา	15
แนวเวชปฏิบัติการแพทย์แผนไทย	18

บทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานแพทย์แผนไทย

บุคลากรผู้ตรวจประเมินและสิ่งการรักษา ได้แก่

1. ผู้มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย (ด้านเวชกรรมไทย ด้านเภสัชกรรมไทย ด้านนวด ไทย ด้านผดุงครรภ์ไทย)
2. ผู้มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

บุคลากรผู้ให้บริการ ได้แก่

1. ผู้มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย (ด้านเวชกรรมไทย ด้านเภสัชกรรมไทย ด้านนวด ไทย ด้านผดุงครรภ์ไทย)
2. ผู้มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์
3. ผู้ให้บริการ นวด ประคบ อบสมุนไพร กรณีแพทย์แผนไทยที่ยังไม่มีใบประกอบวิชาชีพ/ผู้ผ่านการอบรม หลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 330 ชั่วโมงขึ้นไป ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ หรือผู้ ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามระเบียบ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2545 โดยต้องผ่านการอบรม หลักสูตร การแพทย์แผนไทยของกระทรวงสาธารณสุข หรือหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ วิชาชีพสาขา การแพทย์แผนไทย หรือคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

คำนิยามเกี่ยวกับงานการแพทย์แผนไทย

การแพทย์แผนไทย หมายความว่า กระบวนการทางการแพทย์เกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด รักษา หรือ ป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ การผดุงครรภ์ การนวดไทย และให้ความหมายรวมถึง การ เตรียมการผลิตยาแผนไทย และการประดิษฐ์อุปกรณ์หรือเครื่องมือทางการแพทย์ ทั้งนี้ โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา

เวชกรรมไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การป้องกันโรค การส่งเสริม และ ฟื้นฟูสุขภาพ รวมถึงการผดุงครรภ์ไทย เภสัชกรรมไทย และการนวดไทย ทั้งนี้ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

หัตถเวชกรรมไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การป้องกันโรค การส่งเสริม สุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ โดยใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการนวดไทย ทั้งนี้ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

เภสัชกรรมไทย หมายความว่า การกระทำในการเตรียมยา การผลิตยา การประดิษฐ์ยา การเลือกสรร ยา การ ควบคุมและการประกันคุณภาพยา การปรุงยาและการจ่ายยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพหรือผู้ ๕ ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์และการจัดจำหน่ายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ทั้งนี้ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

ผดุงครรภ์ไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การส่งเสริมสุขภาพหญิงมีครรภ์ การ ป้องกันความผิดปกติในระยะตั้งครรภ์และระยะคลอด การทำคลอด การดูแล การส่งเสริมและการ ฟื้นฟู สุขภาพมารดาและ ทารกในระยะหลังคลอด ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

***ตามความหมายของพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรด้านการแพทย์แผนไทยในคลินิกแพทย์แผนไทย

แพทย์แผนไทย

หมายถึงผู้ที่ได้รับปริญญาตรีหรือคุณวุฒิอย่างอื่นที่เทียบได้ในระดับเดียวกันในสาขาวิชา การแพทย์แผนไทยหรือ สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขา การแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยหรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

บทบาทหน้าที่

ปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทย ในการรักษาพยาบาล การป้องกัน การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสภาพ และการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยของประชาชน ด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทยตามมาตรฐานวิชาชีพรวมถึง การศึกษา วิเคราะห์วิจัย คิดค้น วางแผนและพัฒนาวิชาการและเทคโนโลยีด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ฝึกอบรมเกี่ยวกับวิทยาการ ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ให้บริการข้อมูลเบื้องต้นถ่ายทอด องค์ความรู้ให้ คำปรึกษาแนะนำตอบปัญหาและชี้แจง ทางวิชาการด้านการแพทย์แผนไทยแก่บุคลากรอื่นและ ประชาชนทั่วไป เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติในการดูแลสุขภาพและ ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย

หมายถึงผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญในการสนับสนุนงานการแพทย์แผนไทยอย่าง เหมาะสม แก่การ ปฏิบัติหน้าที่ และ ได้รับประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า และ ได้รับ ประกาศนียบัตรหลักสูตร ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 330/372 ชั่วโมง หรือประเภทการนวดไทย 800 ชั่วโมง จาก สถาบันการศึกษา หรือสถานพยาบาล การแพทย์แผนไทย หรือหน่วยงานที่ผ่านการรับรองหลักสูตรจาก คณะกรรมการวิชาชีพ

บทบาทหน้าที่

ปฏิบัติงาน/ สนับสนุนงานการแพทย์แผนไทยดังนี้

- ดูแลวัสดุอุปกรณ์งานการแพทย์แผนไทยให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ
- ช่วยแพทย์แผนไทย ตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการนวดไทย และหัตถการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ช่วยแพทย์แผนไทย บำบัดรักษาผู้ป่วยด้วยการนวด เพื่อบำบัดรักษา ฟื้นฟูสภาพ ส่งเสริมสุขภาพ และ ป้องกันโรค

- ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตอบปัญหา เกี่ยวกับการบริหารร่างกาย หลังการให้บริการนวดไทยอย่าง ถูกต้อง เหมาะสมตาม หลักวิชาชีพ

- ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมายภายใต้ระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยบุคคล ซึ่ง ได้รับมอบหมายให้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย หรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะหรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2545

*อ้างอิง จากคู่มือมาตรฐานโรงพยาบาลส่งเสริมและสนับสนุนการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ ผสมผสาน (รพ. สส. พท.)

ขอบเขตการให้บริการคลินิกแพทย์แผนไทย

1.ระบบบริการการแพทย์แผนไทย

- คลินิกแพทย์แผนไทยให้บริการสุขภาพที่ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การรักษา การส่งเสริมและการป้องกันโรคและการฟื้นฟูสภาพแก่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนทั่วไป บุคลากรของวิทยาลัย และนักศึกษา ทั้งในและนอกเวลา เน้นการรักษาและฟื้นฟูสภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ และแนวเวชปฏิบัติการแพทย์แผนไทย โดยมุ่งจัดการปัจจัยเสี่ยงที่เป็นต้นเหตุของการดูแลสุขภาพ เช่น การจัดบริการ การจ่ายยาสมุนไพร ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ ยาตำรับและยาปรุงเฉพาะราย การนวด อบ ประคบสมุนไพร พร้อมทั้งหัตถการอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน และฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย ผู้ป่วยเรื้อรัง การฟื้นฟูหลังคลอดด้วยการแพทย์แผนไทย เป็นต้น

- ให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการบริการแพทย์แผนไทยในชุมชนแก่ทีมสุขภาพอื่นๆ เช่น ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย อาสาสมัครสาธารณสุขเชี่ยวชาญ หมอพื้นบ้าน เป็นต้น

- อบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย หรือจิตอาสาในชุมชน ในเรื่องการดูแลสุขภาพตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย เช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การรับประทานอาหาร การบริหารร่างกาย การยืดเหยียด สมาธิบำบัด การจัดสิ่งแวดล้อม ในการดูแลผู้ป่วย

- ศึกษา วิเคราะห์ ติดตามผลและความปลอดภัยจากการรักษา เช่น การใช้ยาสมุนไพร ผลการรักษา

- บันทึกการบริการ และจัดเก็บข้อมูลเพื่อสรุปและรายงานข้อมูลประจำปี

ช่องทางการขอรับบริการ

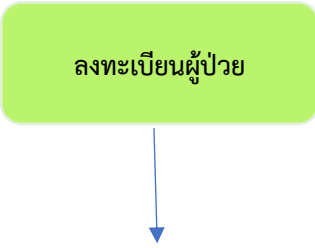
ขอรับบริการได้ที่ คลินิกแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี 29 หมู่ 4 ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20000
สอบถามรายละเอียด/จองคิวรับบริการที่ (ไม่มีค่าธรรมเนียมการจองคิว)
หมายเลขโทรศัพท์ 038-459-498 ต่อ 1999 , 084-975-6525

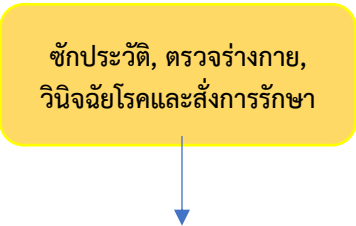
เอกสารประกอบการยื่นคำขอรับบริการ

-บัตรประจำตัวประชาชน

-บัตรประจำตัวผู้ป่วย

ขั้นตอนในการรับและให้บริการ คลินิกแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี

ที่	สถานที่	แผนผังกระบวนการ	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง (หากมีโปรแกรมใช้โปรแกรม)
	<u>ห้องเวชระเบียน</u>		- ผู้ป่วยโทรนัดล่วงหน้า - เดินทางมาทำนัดหมายด้วยตนเอง	2-3 นาที 2-3 นาที	พนักงานเคาน์เตอร์	- สมุดบันทึกการนัดหมาย
ก่อนการให้บริการ						
0	<u>ห้องเวชระเบียน</u>		- เตรียมประวัติผู้ป่วยนัดหมายประจำวัน	1-2 นาที (1 คน) (เตรียมล่วงหน้า วันถัดไปทั้งหมด 30-40 นาที)	พนักงานเคาน์เตอร์	1. สมุดบันทึกการนัดหมาย 2. OPD CARD 3. ใบส่งยา 4. ใบส่งการรักษา
1	<u>ห้องเวชระเบียน</u>		กรณี นัดหมายรับบริการ ผู้ป่วยเก่า 1. ยืนยันบัตรประจำตัวผู้ป่วยที่ห้องเวชระเบียน ตรวจสอบวัน เวล่านัดหมาย 2. นั่งรอพบแพทย์แผนไทย ผู้ป่วยใหม่ 1. ติดต่อทำบัตรที่ห้องเวชระเบียน โดยยื่นบัตร ประจำตัวประชาชน 2. ตรวจสอบสิทธิผู้ป่วย 3. ทำบัตรประจำตัวผู้ป่วย แล้วนั่งรอเรียกตรวจ กรณี ไม่ได้นัดหมายรับบริการ ผู้ป่วยเก่า 1. ยืนยันบัตรประจำตัวผู้ป่วยที่ห้องเวชระเบียน 2. ตรวจสอบเวลาให้บริการ	30 วินาที 3-10 นาที } 3-5 นาที } 30 วินาที	พนักงานเคาน์เตอร์	1.สมุดบันทึกการนัดหมาย 2.บัตรประจำตัวผู้ป่วย 3.บัตรประจำตัวประชาชน (กรณีผู้ป่วยใหม่) 4. OPD CARD 5. ใบส่งยา 6. ใบส่งการรักษา

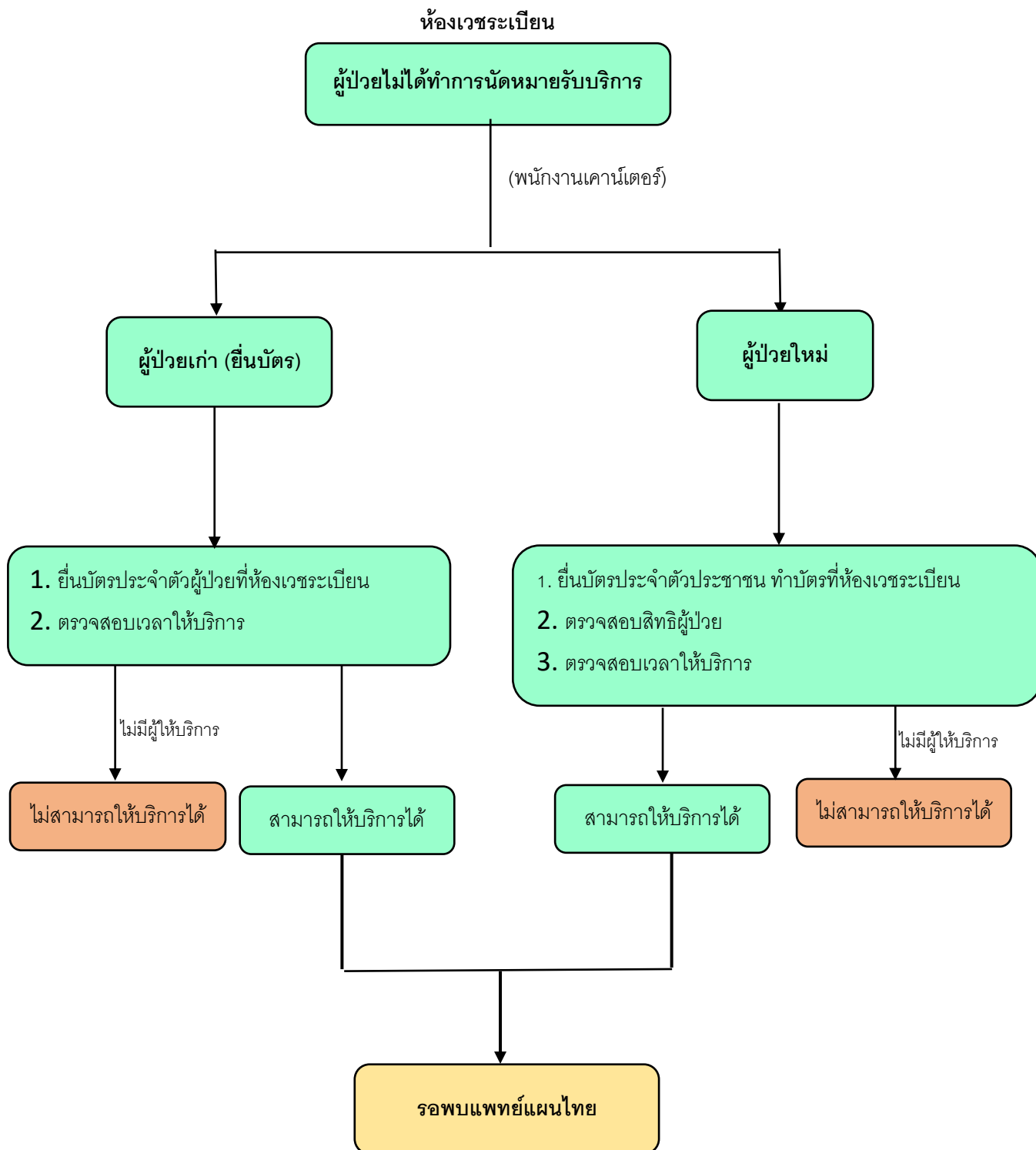
ที่	สถานที่	แผนผังกระบวนการ	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง (หากมีโปรแกรมใช้โปรแกรม)
			2.1 สามารถให้บริการได้ นั่งรอพบแพทย์แผนไทย 2.2 ไม่สามารถให้บริการได้ นัดหมายรับบริการ ผู้ป่วยใหม่ 1. ยืนยันบัตรประจำตัวประชาชน ทำบัตรที่ห้องเวช ระเบียบ 2. ตรวจสอบสิทธิผู้ป่วย 3. ตรวจสอบเวลาให้บริการ 3.1 สามารถให้บริการได้ นั่งรอพบแพทย์แผนไทย 3.2 ไม่สามารถให้บริการได้ นัดหมายรับบริการ	3-10 นาที - 3-5 นาที 3-10 นาที -		
ระหว่างกรให้บริการ						
2	ห้องตรวจ	ชักประวัติ, ตรวจร่างกาย, วินิจฉัยโรคและสั่งการรักษา	1. นำส่ง OPD CARD, ใบสั่งการรักษา, ใบสั่งยา, ใบรับรองการรักษา ที่ห้องตรวจ 2. แจ้ง ผช.แพทย์แผนไทย เพื่อรับฟังการสั่งการ รักษาและรับผู้ป่วย	30 วินาที 30 วินาที	พนักงานเคาน์เตอร์ แพทย์แผนไทย	1. สมุดบันทึกการนัด หมาย 2. OPD CARD 2. ใบสั่งการรักษา 3. ใบสั่งยา 1. OPD CARD 2. ใบสั่งการรักษา 3. ใบสั่งยา/ใบจ่ายยา นอกบัญชี 1. OPD CARD 2. ใบสั่งการรักษา 3. ใบสั่งยา
			1.พบแพทย์ ตรวจสอบประวัติการรักษา ชักประวัติ ตรวจร่างกาย 2. วินิจฉัยโรค (OPD CARD) 3. บันทึกสั่งการรักษา (ใบสั่งการรักษา / ใบสั่งยา) 4. สั่งการรักษาแก่ ผช.แพทย์แผนไทย 5. บันทึกใบจ่ายยานอกบัญชี (ถ้ามี)	3-5 นาที 3-5 นาที 30 วินาที	ผช.แพทย์แผนไทย	

ที่	สถานที่	แผนผังกระบวนการ	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง (หากมีโปรแกรมใช้โปรแกรม)
			2. นำส่ง OPD CARD, ใบสั่งการรักษา, ใบสั่งยา, ห้องเวชระเบียน 3. นำทางผู้ป่วยเพื่อชำระค่าบริการ	30 วินาที - 1 นาที		
3	ห้องเวชระเบียน	ชำระค่าบริการ ↓	1. พนักงานเคาน์เตอร์รับใบสั่งการรักษา/ใบสั่งยา (ถ้ามี) จากแพทย์แผนไทย 2. ตรวจสอบข้อมูลการสั่งการรักษา/ใบสั่งยา(ถ้ามี) 3. เก็บค่าบริการชำระได้ 2 วิธี คือ แบบโอนเงิน และแบบเงินสด 4. ตรวจสอบเงินสดหรือสลิปโอนเงิน (ระบบบัญชีออนไลน์)	30 วินาที 30 วินาที 30 วินาที 30 วินาที	พนักงานเคาน์เตอร์	1. OPD CARD 2. ใบสั่งการรักษา 3. ใบสั่งยา 4. เงินสดที่ผู้ป่วยชำระ 5. ระบบบัญชีไลน์
4	ห้องเปลี่ยนชุด และห้องหัตถการ	รับบริการ ↓	<u>- ห้องเปลี่ยนชุด</u> 1. เปลี่ยนเสื้อผ้าเข้ารับบริการ 2. ผู้ป่วยเข้ารับบริการ <u>- ห้องหัตถการ</u> 3. ให้บริการหัตถการ ตามการสั่งการรักษา	1-3 นาที 30 วินาที 1-3 ชั่วโมง (ระยะเวลาตามหัตถการ)	1. ผช.แพทย์แผนไทย 1. แพทย์แผนไทย 2. ผช.แพทย์แผนไทย	
	ห้องเวชระเบียน	ออกใบเสร็จรับเงิน, ใบรับรองแพทย์ และยา(ถ้ามี) เตรียมเงินทอน(ถ้ามี) ↓	1. ออกใบเสร็จรับเงิน, เตรียมเงินทอน (ถ้ามี) 2. ออกใบจ่ายนอกบัญชี (ถ้ามี) 3. บันทึกและออกใบรับรองแพทย์	1-2 นาที 1 นาที 1 นาที	1. พนักงานเคาน์เตอร์ 2. แพทย์แผนไทย	1. ใบเสร็จรับเงิน 2. เงินทอน (ถ้ามี) 3. ใบรับรองแพทย์ 4. ใบจ่ายยานอกบัญชี

ที่	สถานที่	แผนผังกระบวนการ	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง (หากมีโปรแกรมใช้โปรแกรม)
5	ห้องหัตถการ	การประเมินการรักษา 	- ห้องหัตถการ 1. ตรวจประเมินผลการรักษา 2. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวของผู้ป่วย 3. ให้ข้อมูลในการติดตามการรักษา และการนัดรับ การรักษา	1-2 นาที 1 นาที 1-2 นาที	1. แพทย์แผนไทย 2. ผช. แพทย์แผนไทย	
หลังการรักษา						
6	<u>ห้องเปลี่ยนชุด</u>		1. ผู้ป่วยเปลี่ยนเสื้อผ้า 2. นำทางผู้ป่วยเพื่อรับใบเสร็จรับเงิน, เงินทอน, ใบรับรองแพทย์	1-3 นาที	1. ผช.แพทย์แผนไทย	
7	<u>ห้องเวช ระเบียน</u>	รับใบเสร็จรับเงิน , เงินทอน(ถ้ามี) ใบรับรองแพทย์, ใบจ่ายยานอก บัญชี (ถ้ามี)	1. ผู้ป่วยรับใบเสร็จค่ารักษา , เงินทอน (ถ้ามี) 2. ใบรับรองแพทย์ 3. ใบจ่ายยานอกบัญชียา(ถ้ามี) 4. ทำนัดหมายการรักษาครั้งต่อไป (กรณีนัด ต่อเนื่อง)	} 1 นาที 1 นาที	1.พนักงานเคาน์เตอร์	1. ใบเสร็จรับเงิน 2. ใบรับรองแพทย์ 3. เงินทอน 4. บัตรประจำตัวผู้ป่วย 5. สมุดบันทึกการนัด หมาย
8	<u>ห้องจ่ายยา</u>	รับยา	1. จัด และจ่ายยา 2. ให้คำแนะนำในการรับประทานยา	} 2-3 นาที	1. แพทย์แผนไทย	1. OPD CARD 2. ใบสั่งการรักษา 3. ใบสั่งยา

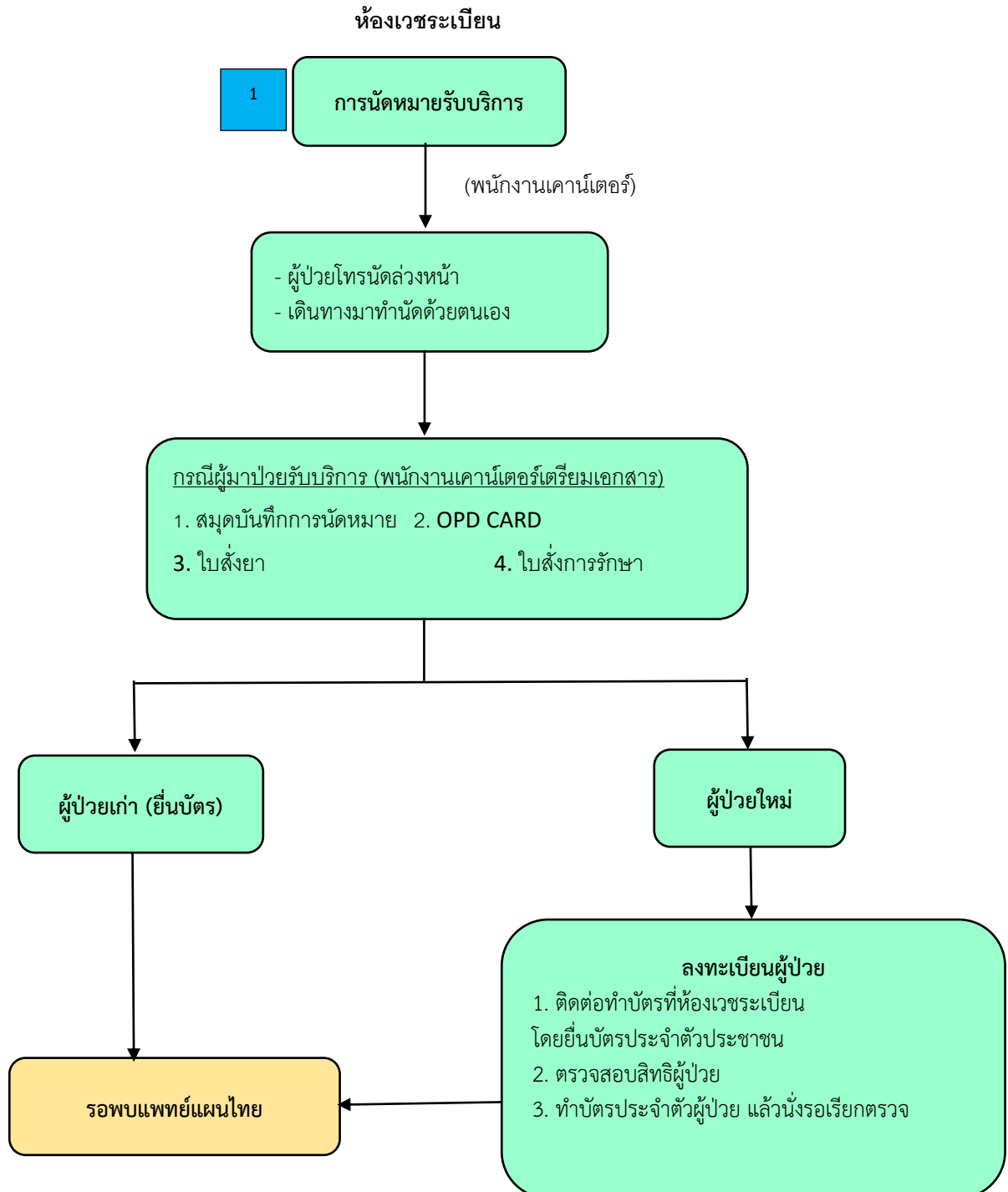
ขั้นตอนในการรับและให้บริการ คลินิกแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการสาธารณสุขสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

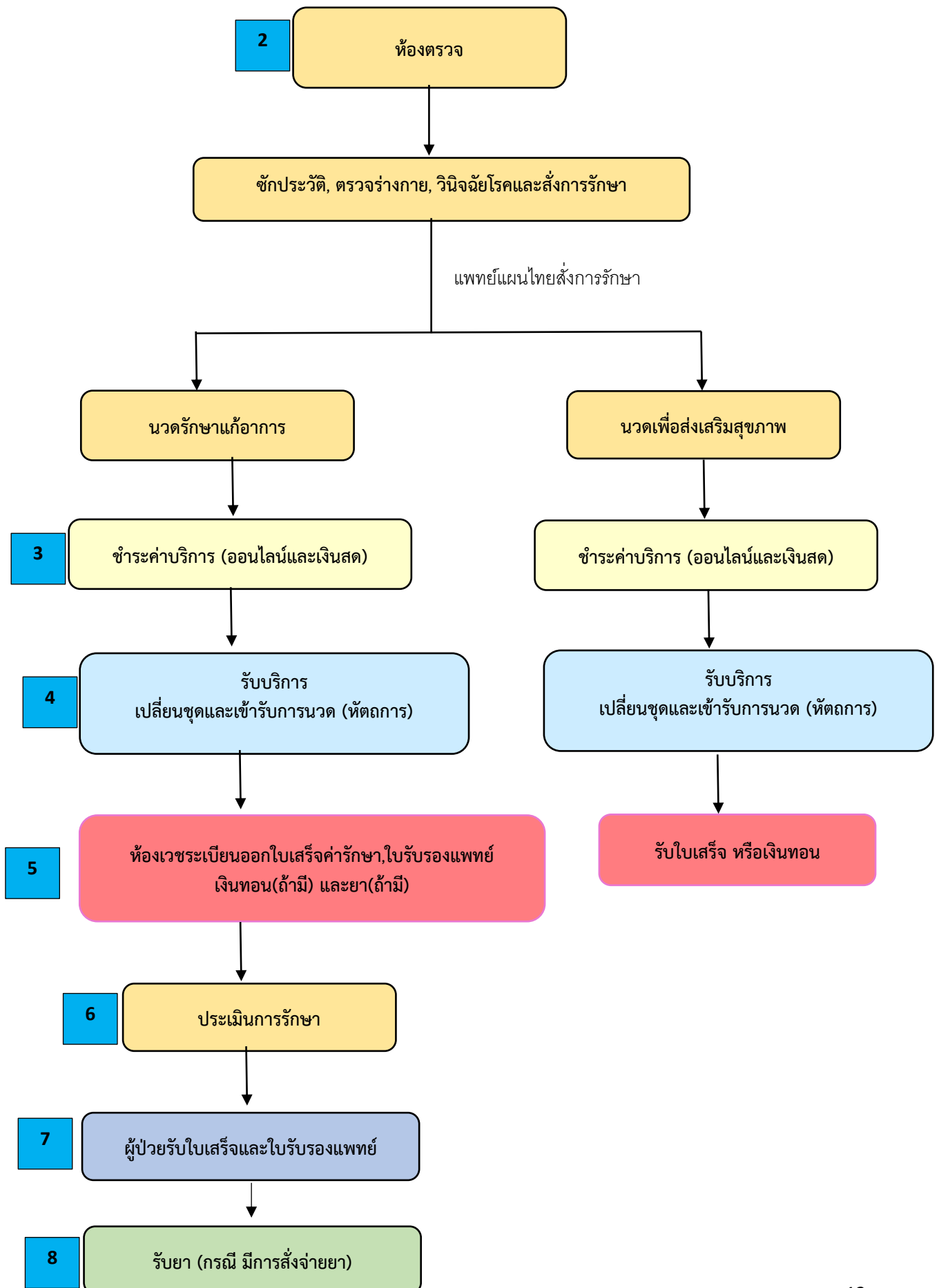
กรณีผู้ป่วยไม่ได้นัดหมาย

ขั้นตอนในการรับและให้บริการ คลินิกแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี

กรณีผู้ป่วยนัดหมาย

อัตราค่าบริการ (ไม่มีค่าธรรมเนียม)

- อ้างอิงตามอัตราค่าบริการของสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๒ (หมวด ๙ ค่าบริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก)
- หลักเกณฑ์การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลด้วยวิธีการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หนังสือ ที่ กค 0422.2/ว.447 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2558

คลินิกแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี		
อัตราค่าบริการ		
รายการ	ราคา/ครั้ง	เบิกได้
1. นวดเพื่อรักษาและประคบสมุนไพร	300	250
2. ประคบสมุนไพร (30 นาที)	200	150
3. อบไอน้ำสมุนไพร (30 นาที)	150	120
4. นวดและพอกรักษาตา	350	300
5. นวดและพอกรักษาเท้า	350	300
6. นวดและตอกเส้นเพื่อการรักษา	300	250
7. คู่มือหลังคลอด	800	670
8. บั้งค้อ (3 ครั้ง)	200	-
9. นวดส่งเสริมสุขภาพ 1 ชั่วโมง	250	-
10. นวดส่งเสริมสุขภาพ 1 ชั่วโมง 30 นาที	300	-
11. นวดส่งเสริมสุขภาพ 2 ชั่วโมง	450	-
12. นวดส่งเสริมสุขภาพ 2 ชั่วโมง และนวดฝ่าเท้า 1 ชั่วโมง	600	-
13. การนวดฝ่าเท้า 1 ชั่วโมง	250	-
14. นวดอโรมา 1 ชั่วโมง	500	-
15. นวดอโรมาและขัดผิว 2 ชั่วโมง	900	-
16. นวดอโรมา ขัดผิว และอบไอน้ำสมุนไพร 2 ชั่วโมง 30 นาที	1,000	-
เปิดให้บริการทุกวัน		
เปิดให้บริการ วันจันทร์ – วันเสาร์ และวันนักขัตฤกษ์		
เวลา 08.30 – 16.30 น.		
ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมหรือจองคิว		
โทร 084-9756525 หรือ 038-459498 ต่อ 0		

1. การบันทึกเวชระเบียน/ OPD card

คู่มือการดำเนินงานบริการแพทย์แผนไทย คลินิกแพทย์แผนไทย วสส.ชบ.

2. การบันทึกใบสั่งการรักษา

ใบสั่งการรักษา

คลินิกแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี

เลขที่ประจำตัวผู้ป่วย ..... วัน/เดือน/ปี .....

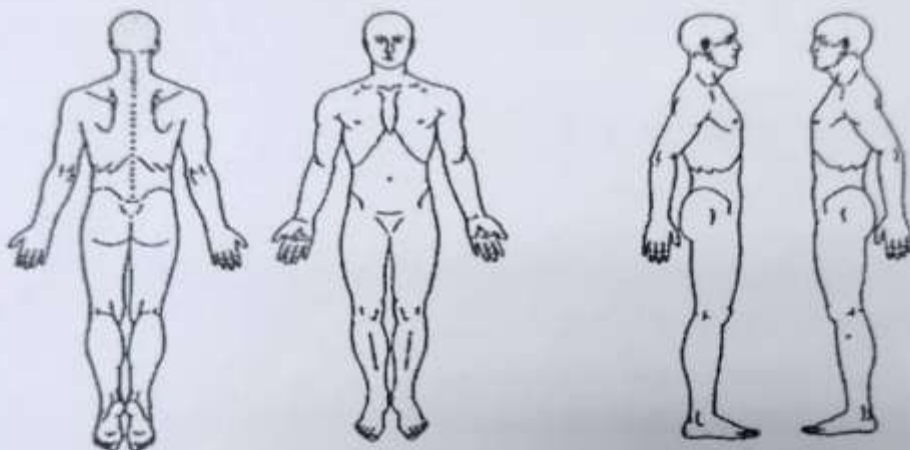
ชื่อ - นามสกุล ..... อายุ ..... ปี

ที่อยู่ .....

อาการสำคัญ .....

.....

.....

Vital signs : BP ..... mm.Hg PR ..... bpm RR ..... bpm T ..... °C

☐ ฉายยาสมุนไพร
 ☐ นวดรักษา
 ☐ ประคบ
 ☐ อบสมุนไพร
 ☐ หอกตา
 ☐ หอกเข้า
 ☐ ทับหม้อเกลือ

☐ นวดเพื่อสุขภาพ
 ☐ นวดเพื่อสุขภาพฝ่าเท้า
 ☐ สปา

นัดทำการรักษาสัปดาห์ละ ..... ครั้ง   ตั้งแต่วันที่ .....

☐ ไม่ต้องออกใบรับรองแพทย์

ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย .....

แพทย์แผนไทย/แพทย์แผนไทยประยุกต์ .....

เลขที่ใบเสร็จ .....

ค่าบริการ ..... ค่ายา .....

รวม .....

จ่าย ..... ทอน .....

เลขที่ใบรับรองแพทย์ .....

3. ใบสั่งยา

ใบสั่งยา
คลินิกแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี

เลขที่ประจำตัวผู้ป่วย ..... วันที่ .....

ชื่อ - นามสกุล ..... อายุ ..... ปี

Doc. ....

รายการยา	ราคา	จำนวน	รวมเงิน
รายการยาสมุนไพรประเภทที่ 1			
ยาฟ้าทะลายโจร 50 Cap	95 ฿		
ยามกั๊กให้ราก 50 Cap	80 ฿		
ยาน้ำมันขึ้น (ชนิดแคปซูล) 60 Cap	85 ฿		
ยาเบญจกูล 50 Cap	80 ฿		
ยาตรีผลา 50 Cap	80 ฿		
ยาบำรุงโลหิต 50 Cap	85 ฿		
ยาหอมเทพจิตร 20 Tab	15 ฿		
ยาอมสมุนไพรมะแว้ง 250 Tab	40 ฿		
ยาหม่องโพล ☐ เล็ก 24 g. ☐ ใหญ่ 50 g.	50฿ / 80฿		
ยาหม่องเสลดพังพอน 50 g.	100 ฿		
ลูกประคบสมุนไพรโสรศ 400 g.	90 ฿		
ยาชาคุบรจบ 100 Cap	120 ฿		
ยาสหัสธารา 100 Cap	150 ฿		
ยาประสะโพล 100 Cap	120 ฿		
ยาปราบชมพูทวีป 100 Cap	120 ฿		
ยาขงชิง 10 ซอง	65 ฿		
ยาชาคุมสมอบเขย 120 ml.	40 ฿		
ยาน้ำมันมะขามป้อม 60 ml.	30 ฿		
รายการยาสมุนไพรประเภทที่ 3			
ยาน้ำมันเหลืองผสมโพล 24 mg.	120 ฿		
ยาน้ำมันสกัดการ 120 cc	100 ฿		
ยาหอมกษัตริย์ (ชนิดผง) 20 g.	50 ฿		
ยาน้ำมันกัญช 24 ml.	280 ฿		
ยาพอกเข้า ☐ สูตรร้อน ☐ สูตรเย็น	120 ฿		
ยาน้ำมันเขียวใบโปรงฟ้า 24 ml.	120 ฿		
ยาน้ำมันมะพร้าว 24 ml.	120 ฿		
รวมเงิน			

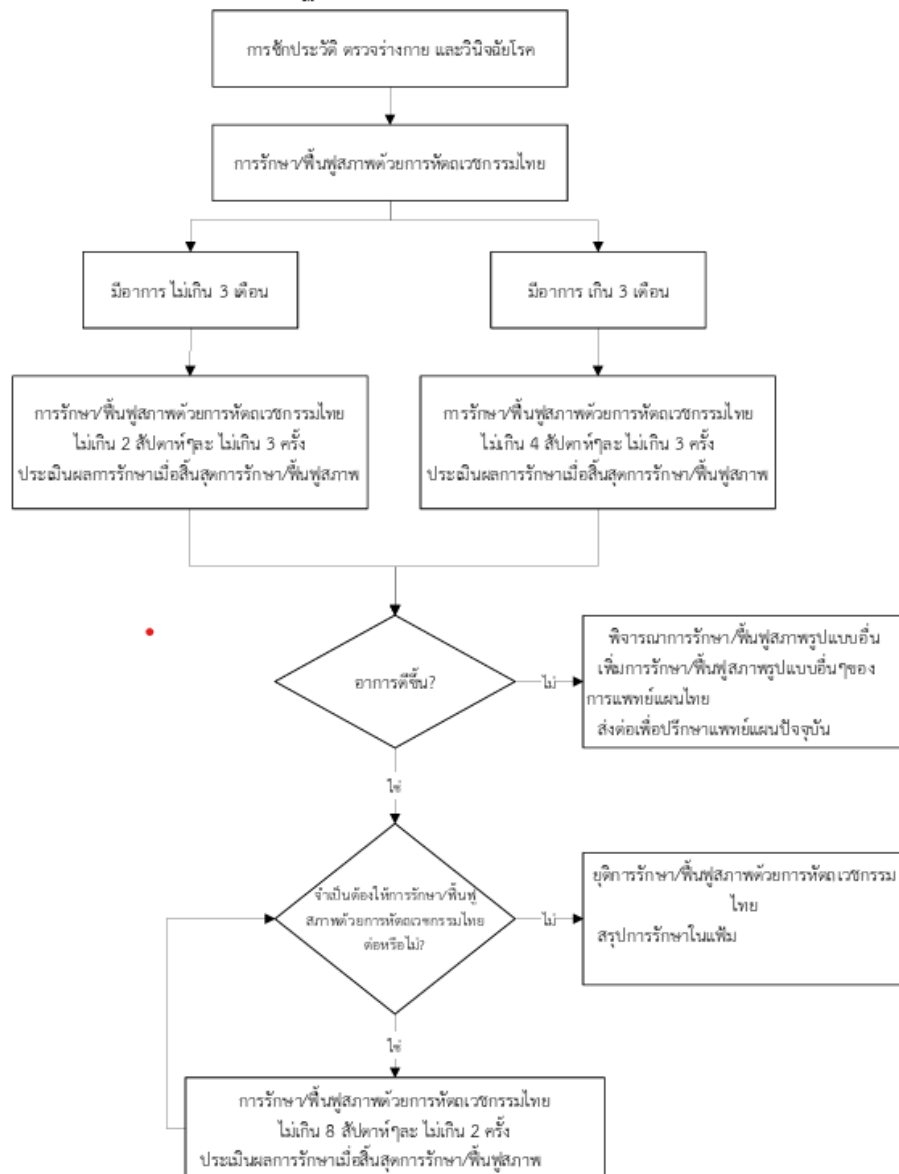
ชำระเงินโดย ☐ เงินสด ☐ โอนจ่าย

ลงชื่อ.....
 แพทย์แผนไทย/แพทย์แผนไทยประยุกต์

แนวเวชปฏิบัติการแพทย์แผนไทย

- 1.ด้านหัตถเวชกรรมไทย
- 2.การประคบสมุนไพร
- 3.การอบไอน้ำสมุนไพร
- 4.การบำบัดมือเกลือ
- 5.การใช้ยาสมุนไพร

แนวทางเวชปฏิบัติด้านการแพทย์แผนไทยด้านหัตถเวชกรรมไทย

ข้อห้าม ข้อควรระวัง อาการแทรกซ้อน และการดูแลเบื้องต้นในการทำหัตถเวชกรรมแผนไทย

ข้อห้าม

1. มีไข้เกิน 37.5 องศาเซลเซียส
2. บริเวณที่มีกระดูกแตกหัก ปริ ร้าวยังไม่ติดดี
3. บริเวณที่เป็นมะเร็ง
4. ความดันโลหิตสูง (Systolic สูงกว่าหรือเท่ากับ 140 mmHg และ/หรือ Diastolic สูงกว่าหรือเท่ากับ 90 mmHg)

ที่มีอาการหน้ามืด ใจสั่น ปวดศีรษะ หรือคลื่นไส้อาเจียน

5. บริเวณที่เป็นแผลเปิด แผลเรื้อรัง หรือบริเวณที่มีรอยโรคผิวหนังที่สามารถติดต่อดี
6. บริเวณที่มีการบาดเจ็บภายใน 48 ชั่วโมง
7. บริเวณที่ผ่าตัดภายในระยะเวลา 1 เดือน
8. บริเวณที่มีหลอดเลือดดำอักเสบ หมายถึง ภาวะลิ่มเลือดอุดตันหลอดเลือดดำส่วนลึกที่ขา (Deep Vein Thrombosis: DVT)
9. โรคติดเชื้อเฉียบพลัน
10. กระดูกพรุนรุนแรง

ข้อควรระวัง

1. หญิงตั้งครรภ์
  2. ผู้สูงอายุ และเด็ก
  3. โรคหลอดเลือด เช่น หลอดเลือดแดงโป่ง หลอดเลือดอักเสบ หลอดเลือดแข็ง (Atherosclerosis) เป็นต้น
  4. ความดันโลหิตสูง (Systolic เท่ากับ 140mmHg และ/หรือ Diastolic เท่ากับ 90 mmHg)
- ที่มีอาการหน้ามืด ใจสั่น ปวดศีรษะ หรือคลื่นไส้อาเจียน
5. เบาหวาน
  6. กระดูกพรุน
  7. มีความผิดปกติของการแข็งตัวของเลือด มีประวัติเลือดออกผิดปกติรวมทั้งกินยาละลายลิ่มเลือด
  8. ข้อหลวม/ข้อเคลื่อน/ข้อหลุด
  9. บริเวณที่มีการผ่าตัด ใส่เหล็ก หรือข้อเทียม
  10. บริเวณที่แผลยังหายไม่สนิทดี
  11. ผิวที่แตกง่าย
  12. บริเวณที่ปลูกถ่ายผิวหนัง

อาการแทรกซ้อนและการดูแลเบื้องต้น

1. ระดับเล็กน้อย

หมายถึง ผลแทรกซ้อนที่สามารถหายได้เอง ใน 3-7 วัน และไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ผู้ป่วยสามารถดูแลตัวเอง ไม่จำเป็นต้องรับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบัน มักเกิดจากผู้รับบริการนัดครั้งแรก การลงน้ำหนักมากเกินไป การลงน้ำหนักใกล้บริเวณระบบประสาทอัตโนมัติ ตามแนวไขสันหลัง อาการดังกล่าวได้แก่ ระบม รอยแดง รอยช้ำ มีน็ศีรษะ บานหม่น ประจำเดือนผิดปกติ

การดูแลเบื้องต้น อาการระบม รู้สึกไม่สบาย รอยแดง รอยช้ำ อาจไม่ต้องทำอะไร แต่ควรสังเกตว่าอาการจะดีขึ้นเรื่อย ๆ หากมีอาการระบมมากก็ให้ประคบวันละ 1-2 ครั้ง อาการมีน็ศีรษะ เหงื่อออกมาก

ประจำเดือนมาก่อน หรือมามากขึ้น ให้นอนพักผ่อนให้เพียงพอ ให้ประคบเบาๆ บริเวณที่มีอาการ หากอาการไม่บรรเทา หรือหนักขึ้นให้พบแพทย์แผนปัจจุบัน

2. ระดับปานกลาง

หมายถึง ผลแทรกซ้อนที่มีอาการนานเกิน 7 วัน แต่ไม่เกิน 21 วันหรือผลแทรกซ้อนที่ส่งผลต่อสุขภาพหรือการทำงานของร่างกาย ได้แก่ ระบายมากจนลุกเดินไม่ได้ มีน้มน้ำขุ่นมากจนเดินเซ อ่อนแรง ซา บวม หัวใจเต้นผิดปกติ หายใจจากการนวดถูกหลอดเลือดใหญ่ที่คอ

การดูแลเบื้องต้น ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบัน

3. ระดับรุนแรง

หมายถึง ผลการแทรกซ้อนที่มีอาการนานเกิน 21 วัน มักเกิดจากการนวดดัดดึงผิดวิธี และรุนแรง นวดบริเวณที่ห้ามนวด เช่น หลอดเลือดดำอักเสบ มะเร็ง เป็นต้น ผลแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ เส้นประสาทบาดเจ็บ กระดูกสันหลังเคลื่อน หมอนรองกระดูกทับเส้นประสาท ไชประสาทถูกกด สมองขาดเลือด หัวใจขาดเลือด เส้นเลือดฉีก หรือโป่งพองจากการนวดใกล้บริเวณก้นมะเร็งกระดูก ท่อน้ำเหลืองแตกเข้าปอดจากการนวดบริเวณคอ เลือดคั่งในเยื่อหุ้มไขสันหลังจากการดัดกระดูกหลังในผู้ป่วยกินยาละลายลิ่มเลือด ลำไส้ฉีก

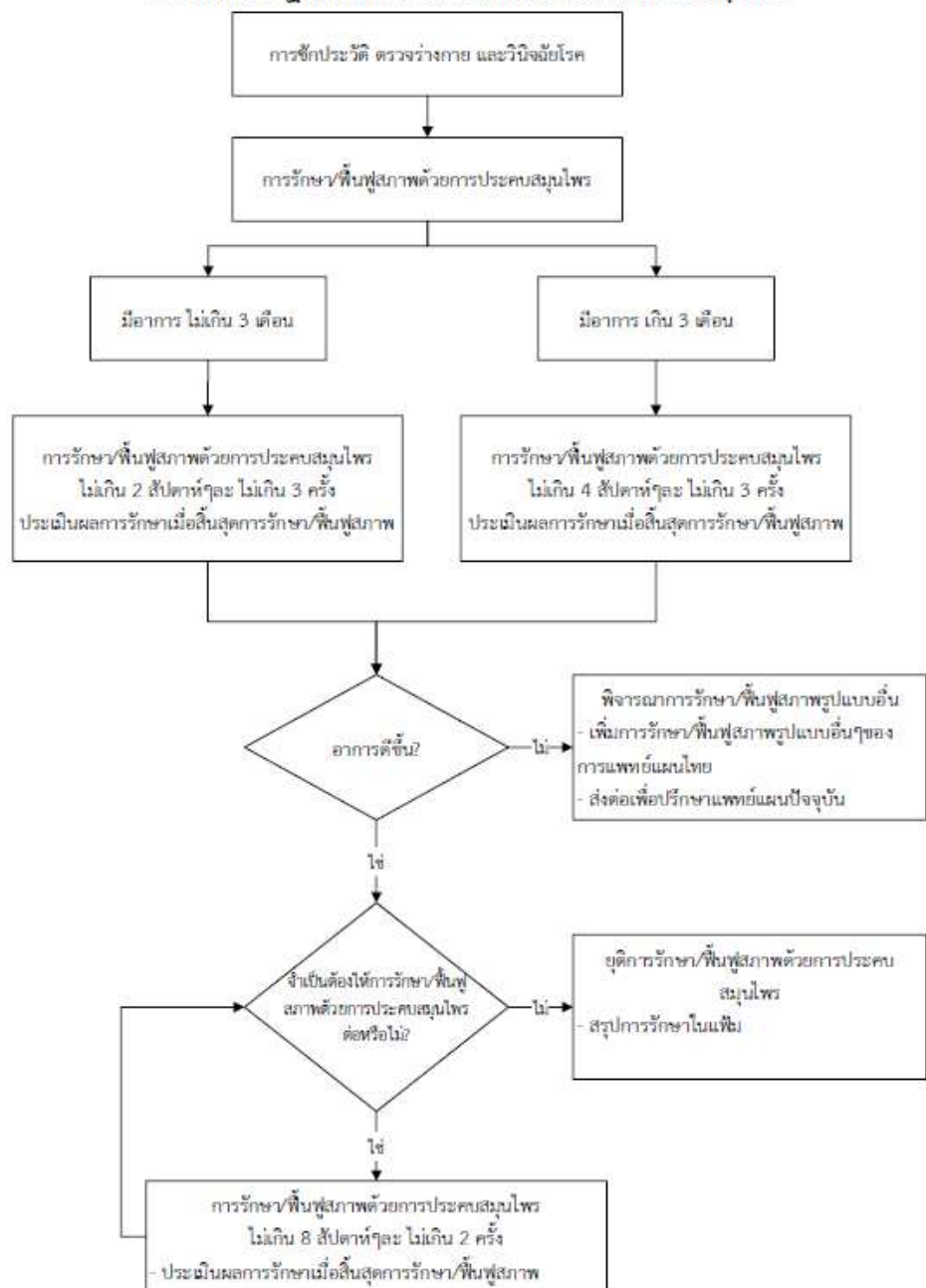
การดูแลเบื้องต้น ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบันโดยเร็ว

* เอกสารอ้างอิง

- แนวทางเวชปฏิบัติ การแพทย์แผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ พ.ศ.2550
- แนวทางแนวทางการรักษา 2019 Thai Guidelines on The Treatment of Hypertension

สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย โรคความดันโลหิตสูง ในเวชปฏิบัติทั่วไป พ.ศ. 2562

แนวทางเวชปฏิบัติด้านการแพทย์แผนไทยด้านการประคบสมุนไพร

ข้อห้าม ข้อควรระวัง อาการแทรกซ้อน และการดูแลเบื้องต้นในการการประคบสมุนไพร

ข้อห้าม

1. มีไข้เกิน 37.5 องศาเซลเซียส
2. บริเวณที่มีกระดูกแตกหัก ปริ ร้าวยังไม่ติดดี
3. บริเวณที่เป็นมะเร็ง
4. บริเวณที่เป็นแผลเปิด หรือเลือดออกใหม่ๆ
5. บริเวณที่มีการติดเชื้อ
6. บริเวณที่มีการอักเสบ (ปวด บวม แดง ร้อน) จากอุบัติเหตุในช่วง 24 ชั่วโมงแรก (เพราะอาจทำให้บวมมากขึ้น)

ควรประคบด้วยความเย็น)

ข้อควรระวัง

1. ผู้สูงอายุ และเด็ก
2. ผู้ป่วยโรคอัมพาต
3. ผู้ป่วยโรคเบาหวาน
4. บริเวณที่มีอาการชา
5. ผู้ป่วยโรคลมตะกั้ง (ลมปะกัง) ขณะที่มีการอาเจียน
6. การใช้ลูกประคบที่ร้อนจนเกินไป โดยเฉพาะผิวบริเวณที่บาง

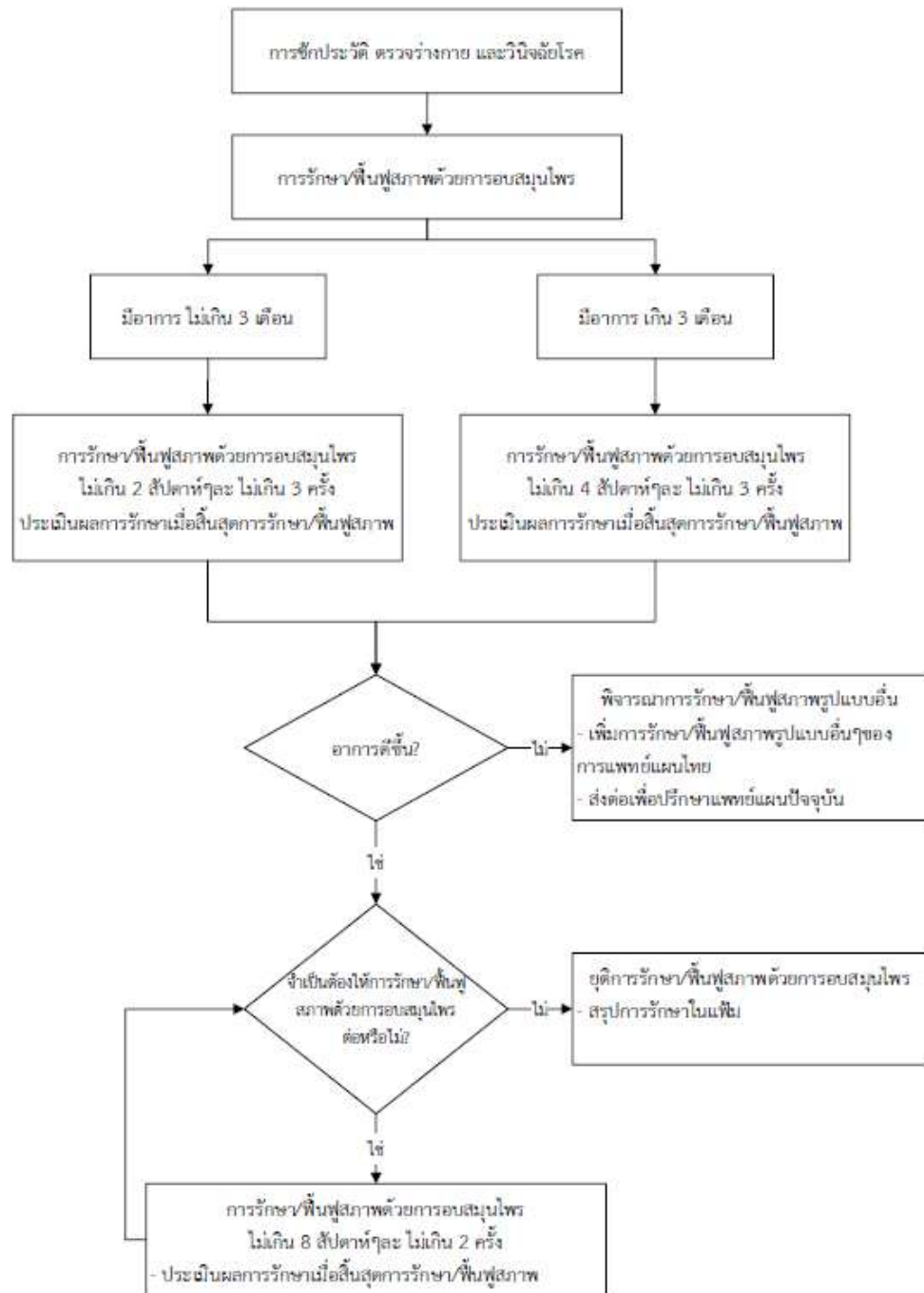
อาการแทรกซ้อนและการดูแลเบื้องต้น

หากใช้ลูกประคบสมุนไพรที่ร้อนจนเกินไป จะทำให้ผิวหนังในบริเวณที่ประคบไหม้ พอง แสบ ร้อน บวม รอยดำ และอาจทำให้เกิดการติดเชื้อเฉพาะที่ได้

การดูแลเบื้องต้น

หยุดให้บริการทันที ถ้ามีอาการแสบร้อนให้ใช้ประคบเย็น หากพองจนผิวหนังลอกให้ส่งพบแพทย์

แนวทางเวชปฏิบัติด้านการแพทย์แผนไทยด้วยการอบไอน้ำสมุนไพร

ข้อห้าม ข้อควรระวัง อาการแทรกซ้อน และการดูแลเบื้องต้นในการการอบสมุนไพรร

ข้อห้าม

1. มีไข้เกิน 37.5 องศาเซลเซียส
2. โรคติดต่อร้ายแรงทุกชนิด เช่น วัณโรค
3. โรคลมชัก
4. โรคหอบหืดขณะมีอาการ
5. ระบุแพ้ไข่ หรือไข่ที่บรรจุ
6. มีการอักเสบจากบาดแผลต่างๆ
7. อ่อนเพลีย อดนอน อดอาหาร
8. ปวดศีรษะชนิดเวียนศีรษะ คลื่นไส้
9. ความดันโลหิตสูง (Systolic สูงกว่าหรือเท่ากับ 140 mmHg และ/หรือ Diastolic สูงกว่าหรือเท่ากับ 90 mmHg)

ที่มีอาการหน้ามืด ใจสั่น ปวดศีรษะ หรือคลื่นไส้อาเจียน

10. หลังรับประทานอาหารอิ่มใหม่ๆ ไม่เกินครึ่งชั่วโมง
11. เด็ก สตรีมีครรภ์
12. ผู้ที่มีแผลผ่าตัดหรือแผลลุดที่ยังไม่หายสนิท

ข้อควรระวัง

1. ผู้ป่วยโรคไต
2. ผู้ป่วยโรคหัวใจ
3. ผู้ป่วยโรคเบาหวาน
4. ความดันโลหิตสูง (Systolic เท่ากับ 140mmHg และ/หรือ Diastolic เท่ากับ 90 mmHg)
5. ผู้ป่วยโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต
6. สตรีหลังคลอดไม่เกิน 1 สัปดาห์

อาการแทรกซ้อนและการดูแลเบื้องต้น

1. ความร้อนในร่างกายสูงขึ้น
การดูแลเบื้องต้น : ดื่มน้ำมากๆ
2. เป็นลม
การดูแลเบื้องต้น
  - นอนศีรษะต่ำ (ไม่หนุนหมอน)
  - ปลดเสื้อผ้าและเข็มขัดให้หลวม
  - ห้ามคนมุงดู เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้ดี
  - ใช้น้ำเย็นเช็ดหน้าและคอ
  - ห้ามให้รับประทานหรือดื่มน้ำอะไรทางปาก ในขณะที่ยังไม่ฟื้น
  - เมื่อเริ่มรู้สึกตัวให้อนพักต่อ อย่าเพิ่งลุกเร็ว เพราะจะทำให้เป็นลมซ้ำอีกได้
  - ถ้ายังไม่ฟื้นภายใน 15 นาที ให้ส่งแพทย์แผนปัจจุบัน
    - ถ้าหยุดหายใจ ให้ทำการปฐมพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ที่หยุดหายใจหรือหัวใจหยุดเต้นให้กลับมาหายใจ แล้วส่งแพทย์แผนปัจจุบัน

3. ถ้าแพ้สมุนไพร หายใจไม่ออก ผื่นขึ้น คัน แดง ริมฝีปากบวม

การดูแลเบื้องต้น

- ปลดเสื้อผ้าและเข็มขัดให้หลวม
- ห้ามคนมุงดู เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้
- อาการไม่ทุเลา ให้ส่งแพทย์แผนปัจจุบัน

4. แสบตามผิวหนัง

การดูแลเบื้องต้น

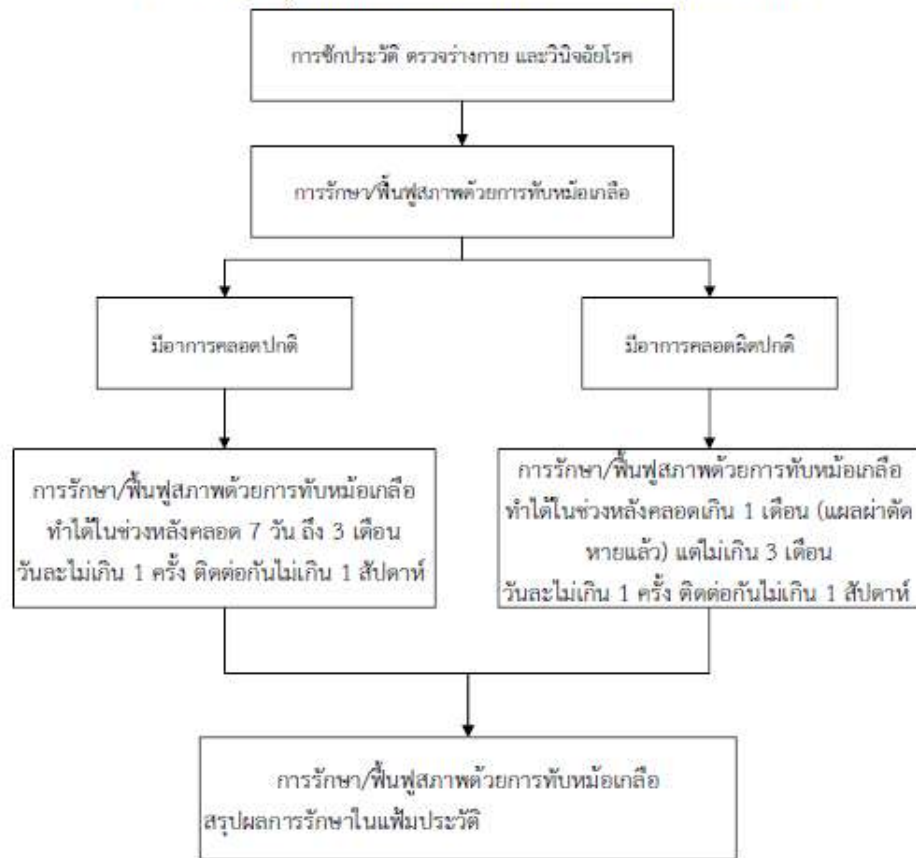
- รีบอาบน้ำ เช็ดตัวให้แห้ง
- เปลี่ยนเสื้อผ้า

5. เวียนศีรษะ หน้ามืด

การดูแลเบื้องต้น

- ให้นอนพักสักครู่
- ดื่มน้ำหวาน
- อาการไม่ทุเลา ให้ส่งแพทย์แผนปัจจุบัน

แนวทางเวชปฏิบัติด้านการแพทย์แผนไทยด้วยการทิ่มหม้อเกลื่อ

หมายเหตุ

แบ่งการคลอตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

การคลอตปกติ หมายถึง การคลอตโดยวิธีธรรมชาติและการคลอตที่ไม่ใช่การผ่าตัด

การคลอตผิดปกติ หมายถึง การคลอตโดยการผ่าตัด หรือ การคลอตโดยใช้เครื่องมือทางการแพทย์ช่วยเหลือ

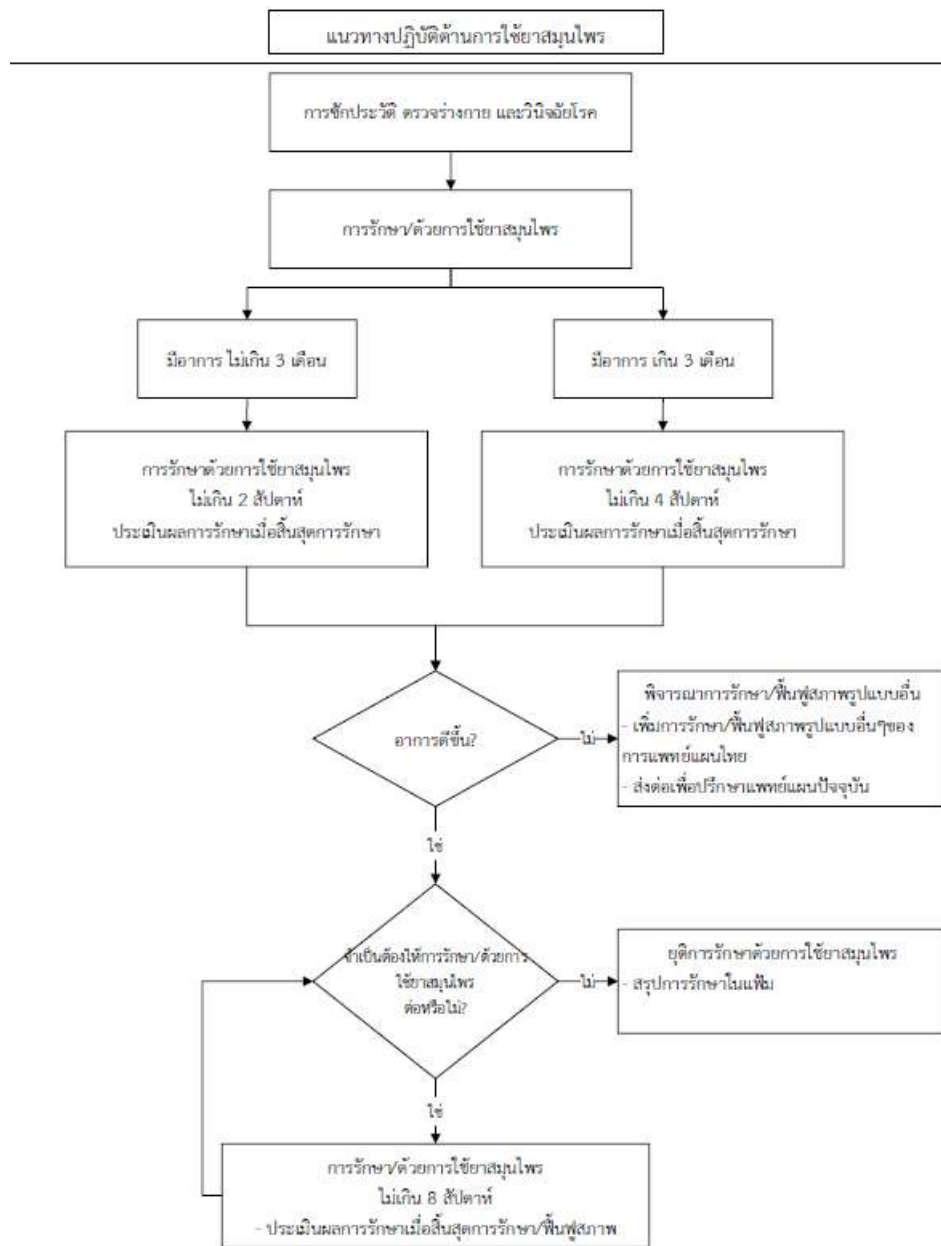
ข้อห้าม ข้อควรระวัง อาการแทรกซ้อน และการดูแลเบื้องต้นในการทิ่มหม้อเกลื่อ

ข้อห้าม

1. มีไข้เกิน 37.5 องศาเซลเซียส
2. ขณะกำลังตกเลือด
3. ความดันโลหิตสูง (Systolic สูงกว่าหรือเท่ากับ 140 mmHg และ/หรือ Diastolic สูงกว่าหรือเท่ากับ 90 mmHg) ที่มีอาการหน้ามืด ใจสั่น ปวดศีรษะ หรือคลื่นไส้อาเจียน

ข้อควรระวัง

1. มีประวัติการตกเลือดมาก่อน
2. รับประทานอาหารอื่นใหม่ ๆ
3. ความดันโลหิตสูง (Systolic เท่ากับ 140mmHg และ/หรือ Diastolic เท่ากับ 90 mmHg)

ยาสมุนไพร ในบัญชียาหลักแห่งชาติที่สามารถใช้ทดแทนยาแผนปัจจุบัน

อาการ/โรค/กลุ่มโรคที่ใช้	ชื่อยาสมุนไพรทดแทน	ยาแผนปัจจุบัน
งูขึ้น ไข้ เจ็บคอ ติดเชื้อไวรัส (Viral infection)	ยาฟ้าทะลายโจร	ยาบรรเทาอาการไข้ เจ็บคอ ใน Viral infection
อาการแน่นจุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ (Dyspepsia)	ยาขับปัสสาวะ	Omeprazole
ขับลม บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ	ยาธาตุน้ำขาว	Anti-Flatulence
ขับลม บรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แน่นจุกเสียด	ยาขับ	Anti-Flatulence
งูขึ้นในและบรรเทาอาการคันมีไข้ อาเจียน ที่มีสาเหตุจากการเมาเรือ เมาเมา	ยาขับ	Dimenhydrinate
บรรเทาอาการไอ มีเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ ช่วยขับเสมหะ	ยาประคบมะแว้ง	ยาบรรเทาอาการไอ
บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ	ยาแก้ไอผสมมะแว้งบด	ยาบรรเทาอาการไอ
บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ	ยาขับเสมหะ	ยาบรรเทาอาการไอ
บรรเทาอาการท้องผูก	ยาขับถ่าย	Bisacodyl
อาการปวดเนื้อเยื่อร่างกาย กล้ามเนื้ออักเสบ	ยาแก้ปวดอักเสบ	NSAIDs
ยาใช้ภายนอก แก้ปวด บวม พกน้ำ เคล็ดขัดยอก	ยาโพส	Balm, NSAIDs gel
บรรเทาอาการปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ (musculoskeletal pain)	เจลพริก	Balm, NSAIDs gel
ยาใช้ภายนอก แก้ปวด บวม พกน้ำ เคล็ดขัดยอก (ใช้ได้ใน OA knee, ปวดข้ออักเสบ) (Office Syndrome)	ยาประคบ	Balm, NSAIDs gel
ริดสีดวงทวาร	ยาผสมเพชรสังฆาต	Dafion
คลายกล้ามเนื้อ	ยาแก้ปวดกล้ามเนื้อ	Muscle relaxant
แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	เจลวุ้นหางจระเข้	Silver sulfadiazine
แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	ครีมขี้ผึ้ง	Wound healing agent
บรรเทาอาการงูขึ้นและงูขึ้น, แผลในปาก, อาการแพ้พิษคัน, สบพิษ, อาการอักเสบ, บวม, บวมจากแมลงกัดต่อย	ครีมพ่นยา, ฟิล์มเคลือบพ่นยา, ฟิล์มเคลือบพ่นยา	Acyclovir cream, TA oral paste, Calamine lotion
อาการปวดเนื้อเยื่อร่างกาย กล้ามเนื้ออักเสบ	ยาแก้ปวด	NSAIDs